1940 ий
3
ОКТЯБРЬ
№ 88 (701)
Акше 5 ыр.

10-шоИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза!

Рвезе коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
Йошкар-
Ола
Горком
орган

ЛЕНИНЫН ИСТОРИЧЕСКИЙ РЕЧЬШЕ

1920 ий 2 октябрьыште Москваште Российский Коммунистический Молодежь Союзын кумышо с'ездше почылтын.

Заводласе, фабрикласе, шахтыласе, ялласе да окопласе 482 тӱжем комсомолец-шамыч деч делегат-шамыч с'ездыш погыненыт.

Трибунышко шемер калыкын великий вождьшо Владимир Ильич Ленин лектын. Ленин молодежь союзын задачыже нерген речым ойлен. Тиде речь комсомоллан у гигантский вийым пуэн, у сеҥымашлашке каяшлан вдохновитлен. Ленин каласен: тунемаш кӱлеш. Коммунизмлан тунемаш.

Коммунизмлан тунемаш—тиде задачым Владимир Ильич комсомолын кумышо с'ездше эртыме ийлан гына шынден огыл. Тудын мудрый да прозорливый речьше Коммунистический Молодежь Союзын пашажым ала мыняр лу ийлан рашак ончыктен пуэн. Тиде комсомолын идейный да практический пашаштыже программа лийын, корным ончыктышо шӱдыр лийын кодын.

С'езд деч вара коло ий эртен гынат, тиде замечательный речьын кажне шонымашыже тачысе кечынат ила! Тиде речь эше шукошуко ий илаш тӱҥалеш. Тиде речеш мемнан элын самырык енже - шамычын пӱтынь поколенийже воспитыватлалтын да воспитыватлалташ тӱҥалеш. Тиде речьым комсомолын тока пурышат, комсомолышто шукертсек пашам ыштыше активистат уло кумылжо дене тыршен тунемеш.

Владимир Ильичын тиде речьше комсомолец - шамычлан кузе илаш да кузе пашам ышташ, калыкын благожо верч, коммунистический пашан торжествожо верч кучедалаш туныкта.

Коммунизмлан тунемаш—тиде, эн ондакак умлен налман, вет коммунистический обществым ыштымаш задача именно молодежь ончылно шога.

Кажне самырык айдеме, кажне ӱдыр тидын нерген изинекак палышаш улыт, тунеммаштышт да шке деятельностьыштышт тидын дене руководствовалталташ улыт.

Коммунистический обществым ыштен шукташлан, революционный пашалан мучашдымын ӱшанле лияш кӱлеш, шуко палаш кӱлеш, культура дене овладеватлалташ кӱлеш, марксизмын чыла сеҥыше ученийже дене овладеватлалташ кӱлеш. Тунеммаш деч посна коммунизм лийын ок керт.

Мемнан социалистический родинана молодежьлан сайын тунемашыже чыла условийым пуэн. Тӱжем дене школа, вуз, вечерний общеобразовательный школа, кружок, студий, библиотека-шамыч улыт,—чыла тиде пӱтынь калыкын достоянийже. Царский Российыште 1914—15 тунемме ийыште 91 высший учебный заведений шотлалтын, тушто 112 тӱжем студент тунемын. Советский элыште 1938—39 тунемме ийыште 708 вузлаште 602.940 еҥ тунемын. Мемнан элыштына гына подлинно калык образований илышыш пурталтеш. Тунемашлан правам Великий Сталинский Конституций дене пеҥгыдемдыме.

Мемнан пеледалтше самырык Марийский республикат 486 начальный школым, 167 неполный средний школым, 54 средний школым, 7 педучилищым да 3 вузым иметла. 1939—40 тунемме ийыште 96.556 йоча велэ тунемын гын, тений 117.000 йоча тунемеш. Учительский кадрым да тугак моло специальность дене кадрым ямдылымашат шуко сеҥымашым ыштыме. Педагогический ден учительский институт 897 учительым ямдылен луктыныт, Поволжский лесотехнический институт 625 специалистым луктын. 1940—41 тунемме ийыште педагогический ден учительский институт 258 учительым ямдылен луктыт.

Тӱрлӧ паша дене специалист-шамычым Марийский комсомол шке радамыштыже шуко ямдылен. Ленинын исторический речьыштыже молодежь ончылан шындыме задача-шамычым илышыш пуртышаш верч Марийский комсомольский организаций уло кумылжо дене тыршен, уло вийжым, энергийжым пуэн да ончыкыжат пуа. Тудо шкенжын кече едасе чыла пашажым калыкын интересыже дене кылден, стахановский движений ден социалистический соревнованийым шарымаште инициатор лийын.

Но туге гынат, комсомольский организаций ончылно але кугу да почетный задача-шамыч шогат: Ленинын исторический речьым кажне комсомолец да комсомолка деке шукташ, тиде речьым эшеат келгын да тыршен тунемаш.

Великий Сталин туныкта: „Мемнан учительнам, мемнан вождьнам Ильичым шарныза, йӧратыза, тунемза. Внутренний да внешний тушман-шамыч ваштареш Ильич семын кучедалза да сеҥыза. У илышым, у бытым, у культурым Ильич семын строитлыза. Пашаште изи деч ида отказыватлалт, изи гыч пеш кугу паша ышталтеш".

Сквозной комсомольский бригадым организоватлыме

Волжск. (Телефон дене). Великий Октябрьский социалистический революцийын XXIII-шо идалыкшым кугу производственный показатель-шамыч дене вашлияшлан республика мучко ятыр комсомольский организаций - шамыч предоктябрьский социалистический соревнованийышке ушненыт.

Марийский бумажный комбинатысе комсомольский организаций тиде замечательный датым у производственный сеҥымаш дене палемдашлан предоктябрьский социалистический сороевнованийышке ушнен. Кызыт кажне цехлаште сквозной комсомольский бригадым организоватлыме. Лесной отделыште бригадым мастер Карлсон, варочный цехыште—Моршков, регенерацийыште—Ершов да бумажный фабрикыште Одиняков йолташ-шамыч вуйлатат.

Михеева.

Исторический датым палемдат

В. И. Ленинын РКСМ-ын III-шо Всероссийский с'ездыште молодежь союзын задачыже нерген исторический речьышлан 20 ий темыжым Йошкар-Оласе комсомольский организацийлаште палемдат. В. И. Ленинын речьшым комсомольский погынымашлаште комсомолец - шамычлан умылтарат.

„Труженица" артель пеленсе комсомольский организацийын 1 октябрьыште эртыше погынымаштыже В.И.Ленинын речьше нерген Булыгин йолташ докладым ыштен. Тыгак городской милиций да связь контора пеленсе комсомольский организацийлаште умылтарыме.

Теҥгече Йошкар-Олинский городской комсомольский активын погынымашыштыже В. И. Ленинын речьше нерген ВЛКСМ обком секретарь Т. Лещенко йолташ докладым ыштен.

Йоча библиотека

Старо-Команский начальный школышто (Йошкар-Олинский район) йоча библиотекым организоватлыме. Библиотекыште чылаже 100 наре сылне литература уло.

Кажне кечын тушко 20—30 пионер-шамыч лудаш коштыт. Нунын кокла гыч А. Плотников, Л. Манагин поснак кугу интерес дене лудыт.

П. Рыбаков.

Учительница-отличница Х. Ф. Габидуллина йолташ.
Фото М. Чуршуковын.

Халида Габидуллина

Халида Габидуллинам Параньгинский районышто чылане палат. Тудо але самырык, коло ияш гына. Туге гынат, тудо шкенжын сай пашаж дене шкенжым чыланалан палдарен. Комсомол радамыш 1937 ийыште пурен. 1938 ийыште Параньгинский педучилищым отлично тунем пытарен. Вара тудым Параньгинский средний школышто родной йылмым да литературым туныкташ назначитленыт. Тиде пашам тудо комсомольский задор дене честно шуктен да кызыт шуктен шога.

Эртыше тунемме ийыште Халида Габидуллина йолташ пионервожатыйлан ыштен, тудын отрядше эн ончыл отрядлан шотлалтын. Тудо 3 визымше класслаште, 1 кудымшо да 2 кандашымше класслаште туныкта. Тудын ученикше-шамыч кокла гыч кок ийлан ик классеш тунемаш кодшо иктат уке. Шукыжо отличнo да сай тунемыт.

Халида Габидуллина йолташ общественный пашашкат активно участвоватла. Тудо школьный комсомольский комитетын секретарьже, агитатор, ВЛКСМ райком бюро член, райкомол секретарьын заместительже. Кеч могай пашамат тудо жапыште да аккуратно шукта.

Чыла тиде паша дене пырля учительница-отличница Халида Габидуллина йолташ Казанский пединститутын II курсыштыжо заочно тунемеш, чыла предмет денат отлично кая. Тыгак шкенжын политический уровеньжымат чарныде нӧлтен шога. Кызыт партий историйым первоисточник дене келгын, тыршен тунемеш.

Тудым ленинско-сталинский комсомол воспитыватлен, комсомол лӱмым тудо шкенжын честный пашаж дене оправдатла.

Ш Булат.

Инспекторлан выдвигатлыме

С. Охотин йолташ 10 ий жапыште шуко рвезе ден ӱдыр-шамычым туныктен луктын.

Кодшо тунемме ийыште Кӱшнур (Йошкар-Олинский район) начальный колын 4-ше классыштыже туныктен. Тудын туныктымо классыштыже 21 тунемше гыч 7 отличник да 4 ударник лийыныт. Ик второгодникат лийын огыл.

Тудым, пашам сай ыштымыжлан, Йошкар-Олинский РОНО школьный инспекторлан выдвигатлен. Тиде пашашкат Охотин йолташ уло моштымыжо дене пижын. Школышко мия гын, кажне учитель дене мутлана, йодыш-шамычлан раш умылтара.

Теве кызыт Поланурский начальный школышто миен да учитель-шамычлан шуко полшен.

Производственный пашаже дене пырляк тудо шке теоретический уровеньжымат эреак нӧлта: ВКП(б) историйым келгын тунемеш.

А. Ешметов.

52

В. И. ЛЕНИН КОМСОМОЛЫН КУМЫШО С‘ЕЗДЫШТЫЖЕ

(С‘ездын участникшын шарнымашыже гыч)

20 ий эртыш. Туге гынат, йӱран октябрьский кас, 1920 ийысе Москва, ен-шамыч дене тич темалтше залыште моткоч шып улмо да комсомольский с‘ездын трибуныштыжо Владимир Ильичын улмыжо тачысе гаяк раш шарналтеш.

* * *

Харьков. Сентябрьский йӱд. Ен-шамыч дене темалтше вокзал чарныде лӱшка. Ночко перроныщто вучышо-шамычын утыр кумдан да кумдан шарлалтше, нойышо лагерьже кажне часыште утларак кылма. Товарный поезд эркын гына толын шогалеш.

Моткоч чот пӱжалтынам гынат, вагон шамыч мучко куржам. Уже 2-шо звонок. Перронеш кодшо-шамыч шенгак да ончык тошкештыт. Неужели мыят пижынам? Неужели с‘ездыш вараш кодынам? Пытартыш минутышто, шыдешкымем дене ала кӧн вургемжым да винтовкын прикладшым кучен, моткоч чот кӱшкӧ кӱзаш тӧчем. Нар йымак пурем, малыше-шамыч коч нушкын каем да теплушко лукыш пурен шинчам.

Эше пиаллан ом ӱшане. Шуйналтым, шӱргемлан кем логалмым шижам. Кемым чийшыже пеш чот мала, нер йӱкшӧ вагон мучко шокта. Тыпланем да вагон орава-шамычын веселан мурымо йӱкеш мален колтем.

Харьков гыч Москваш шумеш поезд кум сутка кайыш. Корнышто, Белгородышто, пассажир-шамычлан пуым грузитлаш логале. Вучыдымо субботник чап дене эртыш. Ржава станций районышто паровоз ӱмбак кулацкий банда могырым пулемет гыч лӱйкалымаш лие.

Но вот, пытартышлан, Москва. 2 октябрь. Рӱмбалген. С‘ездыш вараш кодшаш огыл ыле! Вашкерак площадьыш!

Павлин гай извозчик-шамыч мыланна огытыл. Корным сайын шинчыдеак, лакыласе вӱд гоч, пичкемыш, шужышо Москва мучко ошкылам. Тунам Москва кызытсе гай весела, сӧрале, шуко калыкан огыл ыле. Урем-шамыч яра да шӱлыкан улыт ыле, пӧрт-шамыч шеме, чияшт каткалалт пытыше ыльыч. Но ме, с‘езыш толшо-шамыч, раш шинчен улына, Кремльыште да пашазе районлаште, партийный ден комсомольский комитетлаште ик часланат чарныде, моткоч кугу революционный паша шолеш.

Малый Дмитровкышто Свердлов лӱмеш Коммунистический университетын пӧртышкыжӧ пурымаште калык лӱшка. Урем гыч коеш—залыште окнаш кӱзен шогалынытат, шогат. Мандатым кучыктышым. Пӱсӧ мардежла тошкалтыш мучко кӱзен кайышым. Коридорышто часовой деч моло иктат уке. Зал дек миен шуымат, эн первояк Ленинын ужым, эн первояк тудын йӱкшым колым!

Нигунамат ом мондо: залын пырдыжыштыже Ленинын моткоч кугу портретше кеча, тудо начарын, волгыдын огыл сӱретлыме; а вот тушто, сцена мучко илыше, настоящий Ленин коштеш, коштмыж годым чӱчкыдын шогаледа, вачыжым тарватылеш. Минут гычын гына сознанийыш шомак-шамыч толын пурышт:

— Коммунизмлан тунемаш... А коммунизмлан тунеммаш мо лиеш?

Ленин шокшын ойла, мутшо-шамыч вӱдла йогат, шке мысльжым виян кид жест дене пенгыдемден, южо мутшым тудо залыш шенгын колта. Эн кӱлешанжым тудо кок гана, даже кум ганат повторятла, тидын почеш точкым шындышыла койын, икмыняр ошкыллан шенгак чакнен, залыш ончыштын, докладшын вес ужашышкыже вонча.

Тиде речьым кызыт чыланат шинчат. Тиде речеш мемнан родинысе молодежьын чумыр поколенийже тунемын, тунемеш да ончыкыжат эше кужо жап тунемаш тӱналеш. Но тунам тиде речь шуко слушатель-шамычлан вучыдымо ыле, тидым признатлаш кӱлеш.

— Тунам гына коммунист лияш лиеш, кунам шке памятетым человечествын ыштыме чыла поянлыкым шинчымаш дене пойдарет,—манын Ленин настаиватлыш. Коммунист чыла налме шинчымашыжым шке сознанийыштыже ок переработатлегын, тудо яра хвастун гына лиеш. ...Коммунизм яра вывескыш савырна,—тыге сырыме гай койын шижтарыш Ленин.

Тунеммаш... Тидын нерген шонымашым ме тунам дозорлаште, атакылаште, субботниклаште, олтыдымо, тамакам шупшын темыме комитетлаште нойыде ӧрдышкӧ поктен улына. Эше тенгече ме тревожный, шужышо, омыдымо губерний гыч толын улына, кушто кажныжат наган дене коштеш. Эше тенгече гына тиде зал гыч кажныжат теплушкышто рӱзалтын але вокзаллаште тифозный капан ен-шамыч кокла гыч шенгын каен. Тудо кечылаште Советский республика ала мыняр фронтлаште белогвардеец ден интервент-шамыч деч шкенжым арален. Лачак с‘езд почылтмо деч ончыч польский шляхта Западный Белоруссийыште Новогрудокым шупшын нале,—самый тудо Новогрудокым, кудын ӱмбалне Совет-шамычын знамя кызыт угычын пеш виян лойгалтеш. С‘езд эртыме кечылаште Йошкар Армий Мариуполь гыч врангелевец-шамычым кырен луктын. Мӱндӱрнӧ эрвелыште Йошкар партизан-шамыч Чита лишне кредалыныт.

А тыште кенета:

— Шкалан айдемын чыла шинчымашыжым налаш...

С‘ездын пырдыжше шенгалне моткоч лушкыдемше элын шӱлымашыж гыч тиде непривычный, настойчивый речьыш савырнымаш пеш тура ыле. Ленинын речьыштыже Врангель нерген, белополяк-шамыч нерген, шужымаш нерген ик мутат уке ыле. С‘ездын президиумжо „текущий момент“ нерген докладым ышташ Ильичым йодо. Но Ленин Союзын задачыже-шамыч нерген докладым ямдылен да „момент“ деч вигак отказатлыш. Ленин ончыко мӱндӱркӧ ончен, лачак „текущий момент“ гоч комсомол ден чыла советский молодежь ончылан ик ийлан огыл, кок ийланат огыл, а чумыр эпохылан задачым шынден. Санденак тиде доклад кызытат нигунарат тоштемын огыл: тиде доклад—**Ленинын — Сталинын славный да великий корнышкыжо пурышо советский молодежьын поколенийжылан Ильичын завещанийже.**

Ленинын ойлымыжым зал шӱлыде, тудын ӱмбач шинчам корангдыде колышто. А кӧргыштӧ эреак куанымаш лектын шоген: «неужто вигак Ленинным ужат да колат!». Тиде шонымаш деч корангаш нигузеат ыш лий...

А Ильич кенета чарныш, санггажым ӱштӧ да шинче. Устно вопросым пуэн огытыл ыле гай чучеш. Шарнем, председатель с'езд дек обращатлалтын ала мом ойлыш, тидын годым тудо Ленин ӱмбак ончале, а Ленин записка-шамычым ойыркалшыжла вуйжым нӧлталe да председательлан вашмутым пушыла вуйжым кумык ыштыш, а вара воштыл колтыш. Тиддеч вара Ленин вопрос-шамычлан вашмутым пуаш кынел шогале.

Кажне запискымат тудо лудын каласыш, южыштлан тунамак икмыняр мут дене вашмутым пуыш да вес запискым нале. Южо запискыжым ӱстембак пыштен, вара шонышыла койын изи ошкыл дене ончыко лектат, подробно вашмутым пуэдыш.

Кӱвар ӱмбак каен вочшо запискым налашлан Ильич трибуна йымак пурыш да тушто ятыр жапым эртарыш. Залыште тарванылмаш, кокыралтымаш шоктыш. Президиум гыч Ильичлан полшаш кайышт, вара тӱшка вий дене трибуна йымач трубка семын пӱтырымӧ ала мыняр запискам муын луктыч.

Но вот кагаз курык ӱмбак пытартыш записка возо. Ильич чыла орам кӱсенышкыже поген чыкыш, слушатель-шамычым куанен ончале да каласыш:

— Вот и чыла.

С‘езд шогале да „Интернационалым“ мурыш. Пальтомат чиен шуктышо Ленин тоже шогыш, мемнан дене пырля тоже мурыш. Ленинын трибуна гыч волымешкыже да ик омсаш пурен йоммешкыже нигӧнат каймыже ыш шу.

Кутырымаш да мурымаш йӱк дене Малый Дмитровка гыч чыла комсомольский с‘езд-шамычын традиционный верышкыже—Садово-Каретныйысе Кумышо Совет Пӧртыш кайышна. Тушто, столовойышто ӱстембалне шем кинде тодылтыш-шамыч, коштымо вобла, йошкар тӱс дене чиалтыме шокшо вӱд мемнам вучены т.

Пӧртын чыла этажше-шамычым йӱк-йӱан дене темен, кровать-шамычым плотнын шындылман кугу палаткылашке кайышна. Кумышо пӧрт ятыр йӱд марте ыш шыплане. Ленинский речь дене возбуждатлалтше делегат-шамыч шке впечатленийыштым ваш-ваш шокшын ойлышт.

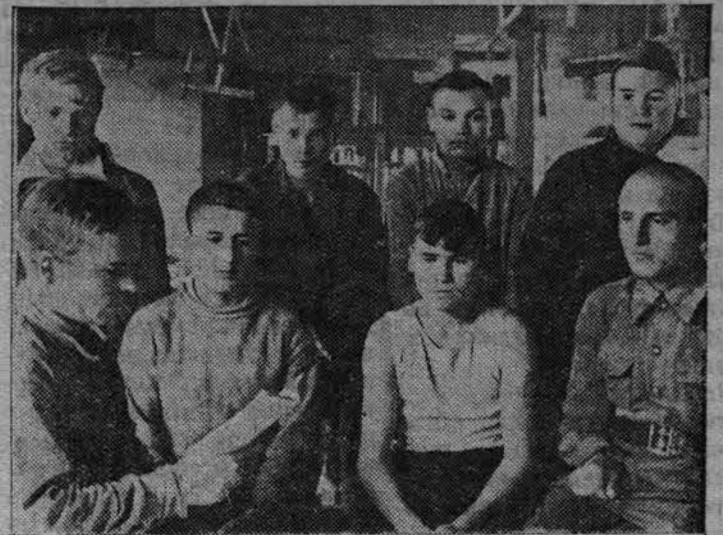
Тиде с‘езд деч вара мый с‘ездлаште да собранийлаште Ленинын да Сталинын ойлымыштым шуко гана колыштынам. Кажне ганажат тыгай кече мыйын чумыр илышемлан мондалтдыме, пиалан, пайрем кече лийын кодеш.

Ленинын 20 ий ожно ойлымо речьше **комсомолын пашаштыже эн главный, коренной да решающий нерген** ойлат. Комсомолын задачыже нерген Сталин йолташын речьше да статьяже-шамыч дене пырля III с‘ездыште ленинский доклад мемнан советский молодежьлан тудын ончыклык корныжым кумдан да мӱндӱркӧ волгалтара.

Коло ий жапыште мемнан социалистический родина моткоч кугун ваштaлтын. Мемнан партийын пестоватлыме родной комсомол пенгыдемын, мужественный лийын. Великий Советский Союзын сенгымаш дене виян ончыко каймыжым да пеледалтмыжым нимогай тушман-шамычат чараклен кертын огытыл да огытат керт. Комсомолым ленинско-сталинский корно гыч корангдаш нимогай тушман-шамычланат логалын огыл да огешат логал. Родинылан верный улшо, партийлан да великий Сталинлан мучашдымын преданный улшо комсомольский тукым шукемеш, тунеммаште кушкеш да Дальный Востокын сопкыжо ден монгольский степь гыч Карельский перешейка ден Карпатский курык-шамыч марте кучедалмаште закалятлалтеш. Ленинский заветым тудо шке шинча сортаже семын арала:

— Коммунизмлан тунемаш! Илыш деч, коммунизм верч кучедалмаш деч ойырлыде, шинчымаш дене овладеватлалташ. Чыла виййым, а кӱлеш лиеш гын, илышымат коммунизмын пашажлан пуаш!

М. Зоркий.

Мебельный фабрика (Йошкар-Ола) пелеэсе первичный комсомольский организацийын секретарьже Я. И. Костромичев йолташ, комсомолын кумышо с‘ездыште В. И. Ленинын речьше нерген комсомолец-шамыч да несоюзный молодежь коклаште беседым эртара. Фото М. Чуршуковын.

Пашажым ятыр саемден

Лужбелякский сельсовет пелеэсе лудмо пӧрт (Пектубаевский район) пытартыш жапыште шке пашажым ятыр саемден.

Тыште избачлан кок тылзе лиеш самырык комсомолец С. Васенев йолташ ышта. Тудо шке пашашкыже уло кумылжо дене относитла.

Лудмо пӧртыштӧ чылаже 450 книга уло. Васенев йолташ лудшо-шамыч дене эреак беседым эртара, нунын палымашыштым нӧлташ полша. Лудшо-шамыч коклаште И. И. Ружбеляев да И. П. Ружбеляев поснак ойыртемалтыт. Нуно кажне лудмо книгаштын содержанийжым сайын умлен налаш тыршат, йодышлан сай ответым пуат.

Лудмо пӧрт пелен 1940 ийыште 10 тылзе жапыште 15 номер пырдыж газетым лукмо. Газета йыр шагал огыл актив чумырген. Тиде актив колхозлаште пашам саемдаш полша. Кызыт актив вий дене 83 беседым да читкым эртарыме, 2.679 колхозник ден колхозницам авалтыме.

Лудмо пӧрт колхозлаште красный уголокын пашаштыже да пырдыж газетым лукмаште кугу полышым пуэн шога. **М. Иванов.**

ВЛКСМ МАРИЙСКИЙ ОБКОМЫН ПАШАЖЕ НЕРГЕН

XVI Марийский областной комсомольский конференцийыште ВЛКСМ обком секретарь П. В. Щербаков йолташын ыштыме отчетный докладше гыч

Комсомолец-шамычын государственный да озанлык пашаште участвоватлымышт

Партийын XVIII с'ездше деч вара республикысе комсомольский организаций шке пашажым ятырак саемден. Комсомольский организаций-шамыч государственный ден озанлык пашаште эше утларак активнын участвоватлаш тӱҥалыныт. Ятыр комсомольский организаций-шамыч предприятийлаште, чодра пашаште, ял озанлыкыште стахановский пашан образецшым ончыктен шогат, производствышто социалистический соревнованийым да стахановский движенийым шарымаште, трудовой дисциплиным пеҥгыдемдымаште активно участвоватлат.

Республикыштына промышленный предприятийлаште 1.400 комсомолец пашам ышта. Посна промышленный предприятийлаште комсомольский организаций-шамыч ВКП(б) XVIII с'ездын да ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийышт почеш шке пашаштым перестроитлымашке серьезно пижыныт. Марбумкомбинатыште гына комсомолец-шамыч кокла гыч 142 стахановец да 92 ударник кушкыныт. Комсомолец-шамыч: Ильин, Кудашкина, Щербакова да молат многостаночный пашаш кусеныт. Вилковын комсомольско-молодежный бригадыже производственный планым эреак 200 процент утла темен толеш. Стахановец Ильин йолташ сушильный цехын сменный мастержылан выдвигатлалтын.

Мардревкомбинатыште комсомолец Волков йолташын вуйлатыме молодежьный смена паша нормым эреак 130—140 процентлан темен толеш. Маркожтрестыште 63 комсомолец гыч 58 еҥже стахановец да ударник улыт. „Красный стекловар“ заводышто комсомолка Малинина йолташ план почеш 1135 бутылкам ыштыме олмеш сменыште 1500—1700 бутылкам ышта. Митькинский прорабпунктысо комсомолец-шамыч Шарипов, Бастраков, Шадрин да молат чодра руымаште планым 150—160 процентлан темен шогат.

Отчетный жапыште ме калык озанлыкын тӱрлӧ участкылашкыже комсомолец-шамыч да несоюзный молодежь кокла гыч 1.222 еҥым колтенна.

Но посна комсомольский организаций-шамыч партий XVIII с'ездын решенийжым шуктышаш верч але начар кучедалыт. Республикыштына янда завод-шамыч производственный планым огыт теме, простой причина дене завод-шамыч пашам ыштыде шогат. Ленин лӱмеш янда завод пуым жапыштыже шупшыктен ситарыдымылан кӧра гына 1940 ийын пелыштыже 105 кече пашам ыштыде шоген. А завод пеленсе комсомольский организаций да ВЛКСМ Юринский райком тиде ситыдымашым кораҥдышаш верч нимогай мерым приниматлен огытыл.

Райкомол-шамыч да обкомолат промышленный организаций ден предприятий-шамычын пашашт деке кӱлеш вниманийым ойырен огытыл. Партий обком чодра пашаш 400 комсомолецым колташ кӱштен ыле, ме 98 еҥым гына колтышна. Оршанский, Пектубаевский, Ново-Тор'ялский, Ронгинский, Куженерский районысо комсомольский организаций-шамыч ик еҥымат ышт колто.

Ончыкыжым предприятий ден чодра организацийлаште улшо комсомольский организаций-шамычын рольыштым нӧлталмаште обкомоллан, тугак райкомол-шамычланат пашам конкретно ышташ кӱлеш. Промышленностьысо да чодра пашаште улшо чыла комсомолец-шамычым ВКП(б) XVIII с'ездын, ВЛКСМ ЦК VIII пленумын решенийыштым да СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньысо Указшым шуктымашке мобилизоватлыман.

Отчетный жапыште ялысе комсомольский организаций-шамычынат рольышт да ответственностьышт кугун нӧлталалтын. Тенийсе ял озанлык пашаште гына комсомолец-шамыч кокла гыч социалистический пасун стахановецше-шамыч тӱжем утла кушкыныт. Ятыр комсомолец-шамыч Всесоюзный ял озанлык выставкын участникше улыт.

Шошо агалан ямдылалтме жапыште Юринский районышто гына 53 молодежьный бригадым организоватлыме ыле. Нуно пасушко 13.617 тонн терысым, 4.100 тонн торфым луктыныт, 542 центнер ломыжым, 121 центнер кайык терысым погеныт, минеральный удобренийым 652 центнерым шупшыктеныт.

Калинин лӱмеш колхоз (Оршанский район) пелевсе комсомольский организаций колхозын чыла паштыжат активно участвоватла. 19 комсомолец гыч кумытшо бригадирлан, коктыт ферма вуйлатышылан, 4 звеноводлан ыштат. Комсомолец-шамыч пашам стахановски ыштат. Чыла колхозник ден колхозница-шамычым стахановский пашаш шупшашлан массовый-умылтарымаш пашам кумдан шареныт. Колхозышто стахановец-шамыч радам эреак кушкын толеш. Комсомолец Лебедев йолташын бригадыштыже гына шурным погымо жапыште 22 стахановец кушкын. Нуно паша нормым кажне кечын 200 процентлан темен шогеныт. Колхоз шурным жапыштыже поген налын да государствылан киндым срок деч ончыч сдатлен. Тыгай пример моло районлаштат шагал огыл уло.

Параньгинский МТС-ыште Вахренев йолташын вуйлатыме ӱдрамаш тракторный бригада тений талукаш паша планым 146 процентлан темен. Трактористка Бусыгина йолташ паша нормым сменыште 150—200 процентлан темен шоген.

Посна комсомольский организаций-шамыч колхозлаште животноводствым развиватлымаште да кормовой базым ыштымаште начар огыл участвоватленыт. „Колхозлаште общественный животноводствым развиватлыме мероприятий-шамыч нерген“ СССР СНК ден ВКП(б) ЦК-н пунчалыштым шуктымым проверятлаш рейдым эртарыме. Тиде рейд жапыште партийный организаций-шамычын вуйлатымышт дене республикыштына 580 фермым организоватлыме. Пектубаевский районышто гына 70 фермым организоватлыме.

Колхозлаште водоемым ыштымаштат посна комсомольский организаций-шамыч активно участвоватлышт. Звениговский район „Чодра - химик“ промколхозышто комсомольский бригада пеш сай водоемым ыштен. Тушко 4 тӱжем зеркальный карпым колтеныт. „У вий“ колхозышто (Ново-Тор'яльский район) комсомолец-шамыч несоюзный молодежь дене пырля пӱям пӱен, тушко ик тӱжем зеркальный карпым колтеныт. Тиддеч посна нуно 15 тавым эрыктеныт да ик общественный тавым угыч ыштеныт. Кызыт республика мучко 218 водоемым ыштыме, 970 пӱям да водоемым тӧрлатыме, 116 пӱяшке колым колтымо. Водоемым ыштыме пашаште Сернурский, Ронгинский, Йошкар-Олинский, Звениговский районласе комсомольский организаций-шамыч активно участвоватленыт. Сернурский районышто гына комсомолец-шамычын инициативышт дене 48 пӱям ыштыме, 55 пӱям тӧрлатыме.

Комсомолын инициативыже дене производство деч кӱрылтде трактористка-шамычым ямдылымашым организоватлыме ыле. Кодшо ий тракторный пашалан 106 еҥым туныктен лукмо. Тений 30 еҥым туныктен лукмо, тушечын 19 ӱдыр, курслаште 285 еҥ тунемеш, тушечын 163 ӱдыр.

Но республикысе ятыр комсомольский организаций-шамыч колхозный производствын кажне участкыштыжат шке рольыштым але марте нӧлталын огытыл. Посна комсомольский организаций-шамыч колхозлаште улшо ситыдымаш-шамычым тӧрлаташ огыт полшо, трудовой дисциплиным пеҥгыдемдышаш верч огыт кучедал. Мутлан, Ново-Торяльский район „У илем“ колхоз чыла паша денат вараш кодеш. Комсомольский организаций колхозын вараш кодмашыжым пытараш йӧршеш ок шонало, колхоз правленийлан ок полшо. Комсомольский организацийын секретарьже Шабалин бригадирлан ыштен, колхозын доверийжым шуктыдымылан тудым паша гыч кораҥденыт.

Общественный животноводствым развиватлымаште ме пашам начар ыштенна. Тачысе кечылан республикысе 23 колхозышто ик фермымат организоватлыме огыл. Посна колхозлаште улшо ферма-шамычым пеҥгыдемдаш тыршыдыме факт-шамычат улыт.

Посна районлаште комсомольский организаций-шамыч водоемым ышташ, садоводствым развиватлаш але марте кӱлешын шоналтен огытыл.

Ятыр районлаште производство деч кӱрылтде трактористка-шамычым ямдылымаш начар кая. Трактористка-шамычым ямдылымашым ме самотекыш кудалтенна. Обкомол ден Наркомзем тиде пашам начар контролироватленыт.

Чыла нине ситыдымаш-шамычлан анализым ыштымек, Щербаков йолташ колхоз-шамычын чыла паштышт комсомолын рольжым нӧлталашлан комсомольский организаций-шамыч ончылан конкретный задача-шамычым шындыш. Колхоз пашаште комсомолец-шамычлан примерный лияш, шке почеш чыла молодежьым, колхозный массым вӱден каяш—теве комсомольский организаций-шамычын задачышт, - манеш Щербаков йолташ.

Комсомол школа пашаште

ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийжым илышыш пуртымаште комсомольский организаций-шамыч икмыняр успехым иметлат. Республикыште 17 школа 1939—40 тунемме ийым успешно пытарышт, тушто ик классыштак кок ий тунемаш кодшо йӧршын уке. Тор'яльский район Провальский начальный школышто Сивковын ешыже пашам ышта, нуно йоча-шамычым туныктымаште, колхозный массым воспитыватлымаште республикысе чыла школа да учитель-шамычлан примерым ончыктат. Тыгай сай примерым лу дене, шӱдӧ дене ончыкташ лиеш.

Но посна школьный комсомольский организаций-шамыч ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийжым илышыш пуртышаш верч путырак начар кучедалыт. Мутлан, Звениговский район Исменецкий неполный средний школышто 17 комсомолец гыч пелыже начар тунемыныт, тыште тунемше-шамыч коклаште карт дене модмаш шарлен, карт дене модмаште комсомолец-шамычат участвоватленыт.

ВЛКСМ ЦК X пленум школьный комсомольский организаций-шамыч деч школлаште трудовой дисциплиным пеҥгыдемдаш, учебно-воспитательный пашам саемдаш кугун требоватлен. Нине задача-шамычым шуктымашке республикысе чыла комсомольский организаций-шамычлан уло вийым мобилизоватлаш кӱлеш.

Отчетный жапыште пионерский организаций ятыр кушкын, пионерский организаций-шамычын пашаштат саемын. Кодшо конференций жапыште республикыштына 1.106 отряд да 37.718 пионер ыле гын, кызыт 1.425 отряд да тушто 45.525 пионер уло. Отчетный жапыште 319 отрядым угыч организоватлыме да пионерыш 7.807 еҥым пуртымо.

X пленум деч вара пионер вожатый-шамыч составым ятырак саемдыме. Пионерский организаций-шамычын пашаштым саемдымаште комсомольский организаций-шамыч велэ огыл, тугак учитель-шамычат кугун полшеныт. Пионер-шамыч коклаште тунеммын качествыжат ятырак саемын. 1939—40 тунемме ийын пер-

(Мучашыже 4-ше стр).

53

ВЛКСМ МАРИЙСКИЙ ОБКОМЫН ПАШАЖЕ НЕРГЕН

П. В. Щербаков йолташын отчетный докладше гыч

(МУЧАШ)

вый четвертьыштыже пионер-шамыч коклаште 164 отличник да 130 ударник ыле гын, тунемме ийын мучашыштыже—285 отличник да 554 ударник. Октябренок-шамыч коклаштат паша ятырак саемын.

Внешкольный учреждений-шамыч — пионер пӧрт, ДТС шке пашаштышт ятыр успехым иметлат.

Тений республикыштына йоча олимпиада - шамычым эртарыме, тушто школлаште тунемше-шамыч кокла гыч 28 тӱжем еҥ, внешкольный учреждений линий дене — 1000 утла йоча участвоватленыт. Волжский, Юринский, Горно-Марийский районлаште йоча олимпиадым сай эртареныт. Посна район-шамыч олимпиадым эртарымашке начар относитлалтыныт.

Овчыкыжо школа, пионерский организаций-шамычын пашаштым саемдымашке комсомольский организаций - шамыч вниманийым утларак ойырышаш улыт. Пионер ден школьник-шамыч коклаште оборонно-физкультурный пашамат кӱлеш кӱкшытыш шындыман.

Щербаков йолташ ВУЗ-ысо комсомольский организаций - шамычын сай пашашт да ситыдымашышт нерген ятыр ойлыш. Тудо пединститут ден лесотехнический институтлаште комсомолец-шамычын, чыла молодежын тунеммашыштым саемдашлан, быт шотышто дисциплиным пеҥгыдемдашлан поснак кугу вниманийым ойыраш палемдыш.

Комсомольский организацийын кушмашыже

Отчетный жапыште республикыштына комсомол радамыш 14.495 еҥым принятлыме, угыч 455 организацийым организоватлыме, тушеч колхозлаште — 298 организаций. Кызыт республикыштына первичный комсомольский организаций — 1678 да тушто 26.718 комсомолец шотлалтеш. Комсомолыш тунемше-шамычым шуко принятлыме, а пашазе-шамыч ден интеллигенций кокла гыч 154 еҥ гына принятлалтын.

Комсомол радамым чарныде куштен шогыман да тидын дене пырля комсомолыш принятлымын качествыже нергенат ик минутланат мондыман огыл. Комсомолыш угыч принятлыме-шамычым коммунистически воспитатлымашым утларак виянгдаш кӱлеш.

Отчетный жапыште партий радамыш пурашлан 2.149 комсомолецым рекомендоватлыме, тушечын 1.901 еҥым принятлыме. Посна райкомол - шамыч партийыш пурашлан рекомендацийым пумашке кӱлешын шоналтен огытыл, рекомендацийым достойный огыл еҥ-шамычлан пуэныт. Овчыкыжым тиде ситыдымашым ушыш налман.

Комсомольский актив ден кадр-шамыч кокласе паша нерген да нуным руководящий пашашке выдвигатлымаш

ВЛКСМ ЦК XI пленумын решенийже почеш горкомол ден райкомоллаште эреак действоватлыше комиссий-шамычым ыштыме. Нине комиссийлаште 700 еҥ пашам ышта. Комиссий-шамычын руководствышкыжо самырык энергичный комсомолец-шамыч тольыт.

ВЛКСМ горкомын агитаций да пропаганда паша дене эреак действоватлыше комисий пашам план почеш ышташ тӱҥалын. Сернурский районышто школа да пионер паша дене комиссий (руководитель Губина йолташ) пионерский отряд-шамычым вожатый-шамыч дене комплектоватлымашым шке жапыштыже эртарен.

Но ятыр районлаште комиссий-шамыч але марте пашам пижын огытыл. Райкомол секретарь-шамычлан комиссий-шамычын пашаштым виянгдымашке, комсомольский пашашке активым шупшмашке утларак серьезнын пижман.

Отчетный жапыште руководящий пашашке 851 еҥым пумо. Руководящий колхозный пашашке гына 651 еҥым выдвигатлыме, тушеч колхоз председательлан—133 еҥ, бригадирлан—360 еҥ, ферма вуйлатышылан—158 еҥ пашам ыштат.

Кадр-шамычым выдвигатлымашке серьезно огыл относитлалтмаш райкомол-шамыч могырым, тугак обкомол могырымат лийын. Йошкар-Олаште гына 94 первичный комсомольский организацийлаште секретарь-шамыч вашталтыныт. Отчетный жапыште Сернурский район деч посна чыла районышто ВЛКСМ райком секретарь-шамыч вашталтыныт. Обкомолын у составшылан, райкомол-шамычлан кадр-шамычым руководящий пашаш выдвигатлыме годым утларак шоналтыман.

Ӱдрамаш молодежь коклаште воспитательный пашам виянгдышаш верч райкомол да первичный комсомольский организаций-шамыч але марте кӱлешын шоналтен огытыл. Овчыкыжо ӱдрамаш молодежь коклаште пашам виянгдаш кӱлеш.

Дисциплиным пеҥгыдемдыме нерген

СССР Верховный Совет Президиумын 26 июньысо Указшым комсомолец-шамычын сознанийышкышт але тичмашын шуктымо огыл. Садлан республикыштына кок тылзе коклаште 163 комсомолец прогулым ыштен. Комсомолец-шамыч коклаште союзный дисциплинат кӱлеш кӱкшытыштӧ ок шого. Союзный дисциплина ятыр райкомол пленум член-шамыч коклаштат начар.

26 июньысо законым кажне комсомолецын сознанийышкыже шукташ, союзный дисциплиным эреак пеҥгыдемдаш—тиде кажне комсомольский организацийын, чыла комсомолец-шамычын боевой задачышт.

Комсомольский озанлык да членский взносым тӱлымаш

1939-40 ийыште комсомольский документ-шамычым вашталтымашым эртарышна. Комсомольский документым республикыште 21.767 комсомолец вашталтен. Комсомольский документым вашталтымаш комсомольский озанлыкым порядокыш пурташ кугу йӧным ыштыш. Туге гынат, кызыт але южо комсомолец-шамыч учет гыч сниматлалтде каят, учетыш жапыштыже огыт шогал. Ятыр райком-шамыч комсомолец-шамычын учетный карточкыштым жапыштыже огыт колто. Посна комсомолец-шамыч комсомольский билетым йомдарат.

Членский взносым тӱлымаш республика мучко неудовлетворительный состоянийыште улеш. Первичный комсомольский организаций - шамычын секретарьышт членский взносым жапыштыже тӱлымын политический значенийжым комсомолец-шамычлан серьезнын умылтарен огытыл, а райкомол - шамыч членский взносым тӱлымашым огыт контролироватле.

Комсомольский организаций - шамычын задачышт: комсомольский озанлыкыште да членский взносым погымаште улшо ситыдымашым лишыл жапыште корангдаш.

Агитаций да пропаганда пашан состоянийже

Комсомолец - шамычым марксизм-ленинизм теорий дене вооружатлымаште пашам икмыняр саемдыме. 6.485 комсомолец партий историйым самостоятельно тунемеш. Тушечын 398 еҥ „ВКП(б) историй краткий курсым“ самостоятельно тунем пытарен, нуно Марксын, Энгельсын, Ленинын, Сталинын трудыштым келгын тунемаш тӱҥалыныт. Райкомол секретарь-шамыч: Фомичев (Звенигово), Федоров (Морко), Галин (Юрино) теоретический лекцийым, докладым ыштат, консультацийым эртарат.

Туге гынат, марксизмым-ленинизмым овладеватлымаш комсомол коклаште кӱлеш кӱкшытыштӧ ок шого. Политграмотым тунемме посна кружок-шамычынат пашашт начар кая. Райкомол-шамыч, нунын агитаций да пропаганда паша дене комиссийышт пропаганда пашаште улшо ситыдымаш - шамычым корангдаш чыла мерым принятлышаш улыт.

Щербаков йолташ антирелигиозный пропагандым, агитационно - массовый пашам кумдан шарыме нерген пеш раш ойла да ончыкыжо антирелигиозный пропаганда ден агитационно-массовый пашаш чыла комсомолец-шамычым мобилизоватлаш конференций делегат-шамычым ӱжеш. „Ревзе Коммунист“ ден „Ямде лий“ газета-шамыч шке пашаштым икмыняр саемденыт. Но газета ончылно шогышо задача-шамычым шуктымаште редакционный коллектив-шамычлан шке пашаштым утларак виянгдаш кӱлеш.

Оборонно-физкультурный паша

Оборонно-физкультурный пашаште ятыр сай показатель-шамычым иметлена. Но, ме успехым иметлыме дене тыпланен огына керт. Посна райкомол-шамыч осоавиахимовский организаций шамычын пашаштым саемдымаште начар полшат. Ятыр комсомолец - шамыч але осоавиахим членлан огыт шого. Физкультурный пашаштат ситыдымаш-шамыч шуко улыт. Ончыкыжым оборонно-физкультурный пашам тӱҥ гычак перестроитлышаш верч комсомольский активым организаций-шамыч активно участвоватлышаш улыт.

Культурно-массовый пашаште комсомолын участвоватлымашыже

Косолаповский районышто Пумаринский, Сотнурский районышто Петьяльский, да моло районласе ятыр лудмо пӧрт-шамыч шке пашаштым план почеш шуктен толыт. Но республикыштына ятыр лудмо пӧрт да красный уголок-шамыч нимогай пашам огыт ыште. Комсомольский организаций-шамыч шуко вере молодежь коклаште культурно-массовый пашам огыт эртаре. Овчыкыжым лудмо пӧрт, красный уголок-шамычын пашаштым перестроитлышаш верч комсомол шке ӱмбакыже инициативым налшаш. Клуб ден кружок-шамычын пашаштымат эреак виянгдыман.

Республикыштына тунемдыме ден шагал тунемше-шамыч але ятыр улыт. Комсомольский организаций-шамычлан тунемдыме ден шагал тунемше-шамычым туныктымашке серьезно пижаш кӱлеш.

Обкомол пленум, бюро да отдел-шамычын пашашт нерген

Отчетный жапыште Обкомол пленумым 6 гана эртарыме. Пленумым комсомолын уставше почеш эртарыме огыл. Пленумын посна членже-шамыч пленумыш шуэн коштыныт да нунылан нимогай пашамат пумо огыл. Отчетный жапыште Обкомол бюро 70 заседанийым эртарен. Обкомол лукмо решений-шамычын кузе шукталт толмышт эреак контролироватлен огыл. Садланак посна решений-шамыч шуктaлтде кодыныт.

Умбакыже Щербаков йолташ Обкомолын посна отделже-шамычын пашашт нерген ойла. Чыла отдел-шамыч пашам сай ыштен огытыл. Военно-физкультурный отдел ВЛКСМ ЦК IX пленумын решенийжым шуктышаш верч начар кучедалын.

Руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымаш

Руководящий комсомольский орган-шамычым сайлымашым эртарыме дене республика мучко 1.064 еҥ комсомольский секретарьлан да комитет членлан первый гана сайлалтыныт. Первичный комсомольский организаций секретарьлан 566 самырык ӱдрамаш сайлалтын. ВЛКСМ ОК ден районный комитет-шамыч первичный комсомольский организаций-шамычын пашашт ВЛКСМ ЦК XI пленум решений почеш перестроитлымаште нине самырык руководитель-шамычлан практический полшым пумашым виянгдышаш улыт.

* * *

Ленин—Сталин партийын эн лишыл помощникше—комсомол социалистический строительствын кеч могай участкыштыжат шкенжын куатшым ончыктен. Комсомол Ленин—Сталин партийын чыла доверийжым шуктымаште шагал огыл успехым иметла. Марийский республикысе комсомолат Ленин—Сталин партийын чыла доверийжым шуктымашке шкенжын шуко тӱжеман армийжым эреак мобилизоватлен да умбакыжат мобилизоватла.

Отв. редактор—
И. М. САЙТИЕВ.

Э1103. АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Пограничная, дом № 45. № телефона 1—36. 1-ая типография Маргосиздата.